

Základní škola, Frenštát pod Radhoštěm, Tyršova 1053, příspěvková organizace
744 01 Frenštát p.R., Tyršova 1053
tel. 556 835 737; 731 574 059
e-mail: skola@zsfren.cz

GRANT Z REVOLVINGOVÉHO FONDU MŽP NA PODPORU UDRŽITELNÉHO
ROZVOJE

NÁZEV PROJEKTU: Z PANELÁKŮ NA ZAHRADU

PRIORITNÍ OBLAST: PŘÍRODNÍ ŠKOLY

ROK REALIZACE: 2013

KLÍČOVÁ AKTIVITA: Budky a krmítka

Zpracovatel: Ing. Petr Klaua

Budky

Na počátku zimy mají ptáci dostatečné tukové zásoby. S přibývajícím chladnými dny nastávají pro opeřence těžké chvíle. Vadí jim studený vítr, potrava je zmrzlá nebo se schovává pod sněhem. V této době nám budou ptáci velmi vděční za přístřešek a trochu jídla. Před výběrem ptačí budky je třeba si nejdříve uvědomit, pro jaké ptáky by měla být budka určena. Různé druhy ptactva mají odlišné požadavky na svůj příbytek, ať už jde o velikost příbytku nebo umístění nad zemí. Budky by měli být vzdáleny od sebe minimálně 20 m, aby nedocházelo ke sporům mezi páry, které hledají potravu pro mladé.

Také pro osídlení ptačí budky je třeba splnit určité podmínky. Nepodaří-li se nám je splnit, budka zůstane mnohdy neobydlená. Ptačí budka by neměla být umístěna nad korunou stromů ani na přímém slunci. Nejideálnější je umístit budku do výše položených míst silnějších stromů s hladkými kmeny. Ptáci jsou tak nejlépe chráněni před predátory jako jsou kočky či kuny. Dalším nebezpečným predátorem je strakapoud velký. Dokáže rozšířit vletový otvor a vybrat z hnízda vajíčka nebo mláďata. Pokud okolí prostoru je pod dohledem koček, můžeme zkusit budku natřít páchnoucí látkou, kterou kočky cítí, ale ptáci ne. Vletový otvor by neměl být ve směru častých srážek. Měl by být spíše orientován na jih, východ nebo jihovýchod. Budka by rovněž neměla být umístěna na rušných místech. Rozhodneme-li se budku natírat, vyhneme se používání pesticidů či různých jedů.

Ideální termín pro vyvěšování budek pro stálé druhy je na podzim. Ale i koncem zimy a v předjaří má ještě smysl budky instalovat, a čím dříve, tím lépe. Pro druhy, jež se vrací z teplých krajín, postačí domov připravit před jejich návratem.

Ptačí budky i krmítka jsou velmi užitečným doplňkem našich zahrad. Méně jsou používána napajedla, která však ptáci v horkém létě velmi ocení – k pití i koupeli. Navíc, pozorovat ptáčka, jak se s požitkem v napajedle koupe, je krásný zážitek. Poslouží mělké nádoby, prohlubně v kameni, kde se ptáci nemohou utopit a kde nejsou „naservírování“ lovící kočce. krásné jsou i malé fontánky, které potěší ptáky zrovna tak, jako lidi.

Rozměry budek (cm)	menší druhy sýkor	sýkory, brhlíci, lejsci	strakapoudi, sýkory, špačci	dudci, poštolky, menší sovy
dno	12 x 12	12 x 12	15 x 15	20 x 20 - 30 x 30
průměr vletu	2,8	3,2 - 3,5	4,7 - 5	9 - 13
vnitřní výška budky	20 - 25	20 - 25	26 - 28	35 - 40
zavěsit nad zemí (m)	2 - 8	2 - 8	4 - 8	6 - 12

Budky můžeme i zakoupit:

<http://www.zdrava-zahrada.cz/Category/145-pta-budky-a-hnzda.aspx>

Postup výroby najdete na: <http://www.birdlife.cz/index.php?ID=1553>

- Budku vyrábíme jako otevíratelnou kvůli čištění a bez bidélka, aby nebyla přístupná predátorům.
- Veškeré řezané nebo jinak opracovávané plochy očistíme od třísek a zarovnáme tak, aby k ostatním částem lépe přisedly.
- Na sbíjení používáme hřebíky cca 2–3x delší, než je šířka používaných prken, jejich špičku před zatloukáním trochu otupíme, aby nedošlo k rozštípnutí prkna. Použít můžeme i vruty (vyšší kvalita, ale i cena). Na výrobu jedné budky potřebujeme cca 40 hřebíků.
- Dno přibíjíme vsunuté mezi boční stěny. Nepřibíjíme ho tedy zespodu na stěny budky – zatékala by dovnitř dešťová voda.
- Důkladně upevníme zejména závěsnou lištu. Mezi lištu a horní část budky vložíme malý klín (budka bude mírně předkloněná).
- Vletový otvor oplechujeme, abychom zabránili jeho zvětšování strakapoudy. Místo plechu můžeme použít i silnější plast.
- Střecha by měla být dostatečně velká, aby přesahovala stěnu s vletovým otvorem alespoň o 5 cm a ostatní stěny cca o 1–2 cm. Střecha je asi nejrizikovější částí budky a jejím kvalitním provedením můžeme značně prodloužit životnost celého svého díla. Životnost budky značně prodloužíme překrytím střechy nepropustnou krytinou nebo impregnačním nátěrem přírodním odstínem netoxické barvy

Zdroj:

http://www.csopvlasim.cz/dokumenty/letak_budky.pdf

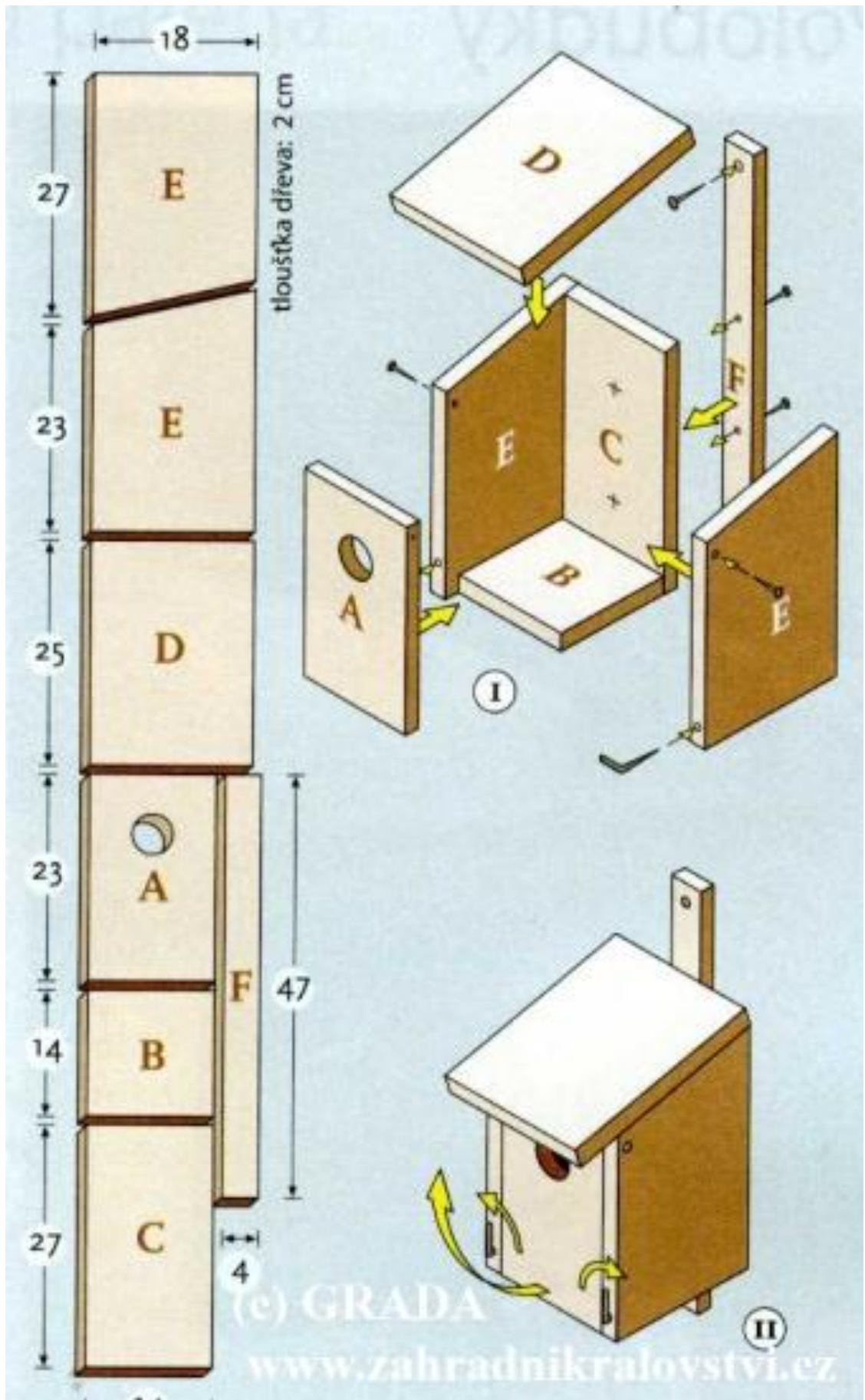
<http://www.birdlife.cz/index.php?ID=201>

http://zs-senov.cz/download/Projekt_Postavme_si_ptaci_domecek.pdf

<http://www.domacidilna.cz/dilna/dilna.nsf/0/748c49657c14931ec1256afd0056aec7>

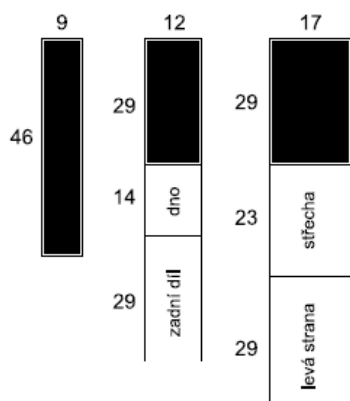
<http://zahradnikralovstvi.cz/novinky/ptaci-budky.html>

[http://www.ireceptar.cz/zvirata/ptaci/vytvorte-ze-zahrady-ptaci-raj-stromy-kere-
napajedla/#utm_source=self&utm_medium=clanek&utm_campaign=ptaci-budky-dobrodini-
pro-ptaky-i-zahradu-vyroba-rozmary-vyvesovani](http://www.ireceptar.cz/zvirata/ptaci/vytvorte-ze-zahrady-ptaci-raj-stromy-kere-
napajedla/#utm_source=self&utm_medium=clanek&utm_campaign=ptaci-budky-dobrodini-
pro-ptaky-i-zahradu-vyroba-rozmary-vyvesovani)

Budka pro sýkoru koňadru krok za krokem

Rozměry dílů jsou uvedeny v centimetrech. Vletový otvor má průměr 3,4 cm.

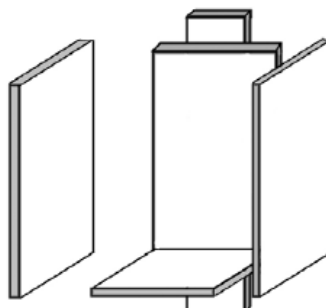

● Přední stěnu drží nahoře 2 hřebíky, dole je uchycena obrtlíkem.

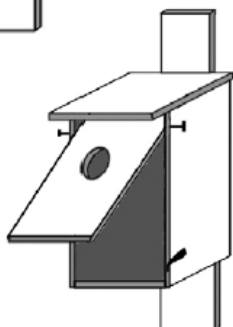
1 Podle nákresu si nařežte jednostranně hoblovaná prkna o síle 2 cm. Vyvrtejte vletový otvor.

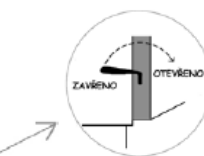
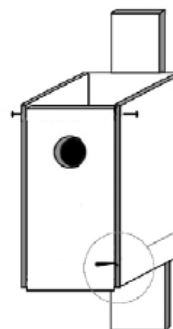
2 Přibijte zadní díl k závěsné liště.

3 Přitlučte k zadní stěně dno a boční stěny tak, aby bylo dno mezi stěnami.

5 Připevněte stříšku.

4 Připevněte přední stěnu dvěma hřebíky k bočnicím. Do bočnice přibijte obrtlík.

Ilustrace A. Havlíčková

<http://www.ireceptar.cz/zvirata/ptaci/ptaci-budky-dobrodini-pro-ptaky-i-zahradu-vyroba-rozmary-vyvesovani/>

<http://eshop.raledo.cz/krmitka-a-budky/kulisek/>

<http://www.magazinzahrada.cz/galerie/hnizdni-ptaci-budky-i-na-vasi-ahrade/16.html#content>

<http://zoopark-zajezd.cz/2011/03/18/v-korunach-stromu/>

Krmítka

Z potravin konzumovaných lidmi můžeme ptákům nabídnout ovesné vločky, strouhanou housku (ne slanou!), maso (nakrájené na kousky), strouhanou mrkev, tvaroh, vnitřní sádlo nebo lůj. Použít můžeme i jakákoliv semena (slunečnice, proso, konopí, mák, lněné semínko, řepka), velice vhodná jsou drcená jádra vlašských a lískových ořechů. V obchodech lze zakoupit přímo speciální míchané směsi pro krmení ptáků. V přírodě můžeme nasbírat různé plody a bobule: jeřabiny, plody bezu černého, hlohu, rakytníku, břečťanu či svídy, semínka bodláků apod. Ideálním krmivem do zásypu je tzv. zadina - odpad od mlátiček a čističek obilí, obsahující především semena plevelů.

Co ale nepatří do krmítka jsou zbytky z kuchyně jako např. suché těstoviny, uzeniny, kynuté výrobky, dokonce i chléb. Ty způsobují ptactvu vážné zdravotní problémy.

Důležitá je především dostatečně velká stříška krmítka, která chrání předkládanou potravu před vlhkem a sněhem. Základnu, na niž předkládáme potravu, je nutno opatřit nízkým zábradlím (asi 2 cm), aby vítr nesmetal potravu na zem. Vyrobene krmítka umístíme na volném prostranství na klidném a přehledném místě, minimálně 1,5 metru nad zemí a alespoň 2 m od nejbližšího stromu. Na stromě je dobré krmítka zavěsit pomocí drátu nebo provázku za větev. Tímto opatřením předejdeme napadení ptáků toulavou kočkou nebo kunou.

- Krmítka by měla být dostatečně prostorná, aby se mohlo krmit více ptáků najednou a vešly se do něj i větší druhy.
- Nejoblíbenějším materiálem krmítek zůstává dřevo a je příjemné i pro ptáky, kterým se na něm nekloužou pařátky.
- Střecha musí potravu dokonale chránit před vlhkem, proto by měla dno přesahovat. Dno je potřeba opatřit ohrádkou cca 2 cm, aby potravu zbytečně nevypadávala ven. Kromě zbytečných ztrát semen jsou ptáci, sbírající zbylá semena na zemi, potenciální kořisti kočky či dalších šelmiček.

Pro ptáky, co se drží při zemi

Přímo u země se dělají stříškové zásypy. Poslouží ptákům, kteří zobou potravu ze země, např. zrnožraví strnadi, kvíčaly, ale rád se zde zastaví i kos. Vystačíme s dřevěnou stříškou cca 1 x 1 m, kterou zešikma umístíme nad zem na čtyři kůly. Přední jsou vyšší, kolem 60–80 cm, zadní nízké cca 20 cm nebo se může stříška až dotýkat země. Z návětrné strany můžeme boky ochránit ještě chvojím.

Co použít místo krmítka

Oblíbená jsou různá lojová (tuková) krmítka, často kombinovaná se semínky. Bývá to např. převrácený hliněný květináč, který má uprostřed nějakou tyčku na zachycení (může to být i větévka), válce nebo koule v plastové síťce (lze také koupit). Snadno vytvoříme krmítka z větší borové šišky, kterou ponoříme do vhodného rozehřátého tuku nebo směsi tuku a semínek. Používají se také na výšku zavěšené půlky kokosových ořechů. Přilákají sýrkorky, nepohrdne jimi ani datel. Přikrmujeme podle počasí až do konce března.

Výroba tukového krmítka: <http://www.evvoluce.cz/dilna/12-tukove-krmitko.php>

I krmítka můžeme koupit: <http://www.birdbox.eu/cs/krmitka-pro-ptaky.html>

Zdroj:

<http://loskutak.nova.cz/clanek/hobby/krmitka-pro-ptaky.html>

<http://www.birdlife.cz/index.php?ID=42>

<http://www.keliwood.cz/aktuality/ptaci-krmitko-z-papirove-rulicky>

Krmítko z plastové láhve

Jak na to?

Budete potřebovat plastovou láhev s víčkem (ideální je půllitrová nebo litrová), provázek a pevnou tyčku nebo klacík s průměrem cca 1 cm, zhruba 30 cm dlouhý.

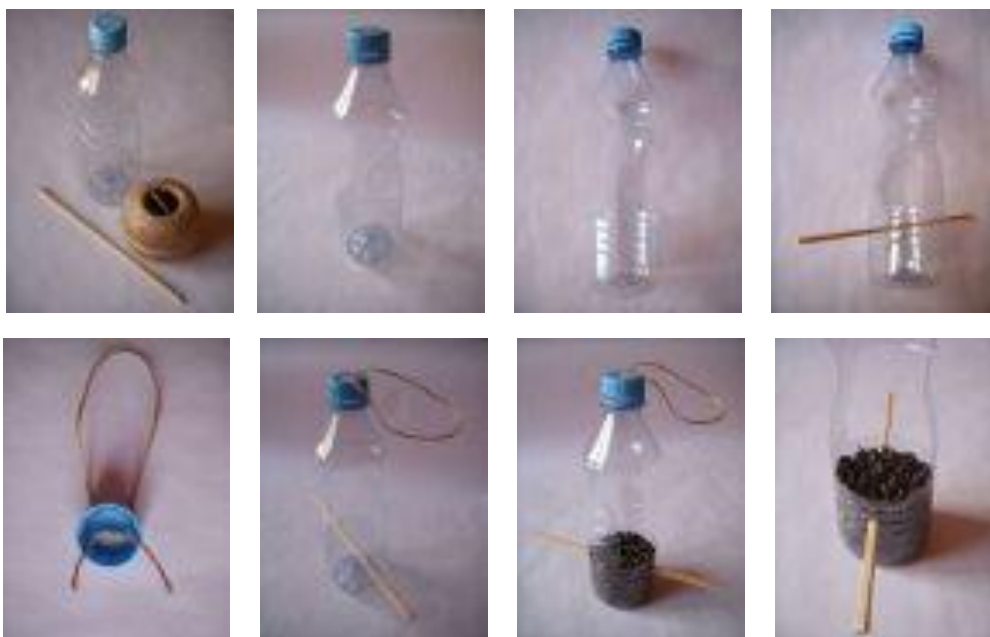
Do plastové lahve vyřízněte cca 7 cm ode dna proti sobě dva větší oválné otvory. Okraje otvorů začistěte nůžkami, aby nebyly ostré.

Pod výřezy udělejte na každé straně menší kulatý otvor velký tak, aby jím šla protáhnout připravená tyčka.

Do víčka láhve propíchněte dvě dírky a provlečte jimi kousek provázku, který na spodní straně víčka pevně zavažte. Vznikne tak úchyt pro zavěšení krmítka.

Hotové krmítko naplňte krmením, ideální jsou semínka slunečnice, a zavěste na zahradě. Zvolte místo, které je přehledné, aby ptáci mohli včas uletět před případnými dravci (kočky apod.).

Krmení průběžně doplňujte a pozorujte ptačí návštěvníky. Vaši starost Vám určitě oplátí pomocí při likvidaci přemnoženého hmyzu.

<http://www.prirodni-zahrady.cz/zahradnicke-napady/krmitko-pro-ptaky-z-plastove-lahve.htm>